

Motion till riksdagen 2025/26:4079

av **Ardalan Shekarabi m.fl. (S)**

med anledning av prop. 2025/26:215 Tidsbegränsat boende för vissa nyanlända invandrare – en ny lag om bosättning

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om att kriteriet om bostadssituation vid fördelningen av nyanlända ska utformas så att inte kommuner med goda etableringsförutsättningar kan undandra sig ansvar och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om att tidigare mottagande och förekomsten av utsatta områden ska ges större vikt vid fördelningen av nyanlända för att motverka segregation och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om bosättning för vissa nyanlända invandrare i den del det avser 8 §.

Motivering

I propositionen lämnas förslag till en ny lag om bosättning för vissa nyanlända invandrare som ska ersätta lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning. Den nya lagen innebär bl.a. att nyanlända med tillfälligt skydd som anvisats till kommunen och som väljer att bo kvar inte ska behöva anvisas en gång till, utan de ska få automatisk rätt till etableringsboende under 36 månader. Kommunplacering regleras för närvarande i bosättningslagen, och fördelningen har skett med hänsyn till kommuners arbetsmarknadsförutsättningar, befolkningsstorlek och sammantagna mottagande av nyanlända och ensamkommande barn samt omfattningen av asylsökande som vistas i kommunen.

Med anledning av EBO och det tidigare höga mottagandet har många kommuner i dag utmaningar med utsatta områden och socioekonomisk segregation. Av denna anledning tecknar vissa s.k. EBO-kommuner inte avtal med Migrationsverket om kommunplacering längre.

Enligt Riksrevisionen har nyanlända som tagits emot i kommuner med låg arbetslöshet i genomsnitt högre inkomster och sysselsättning tre år efter kommunmottagandet i jämförelse med nyanlända som anvisats till kommuner med högre arbetslöshet. Kommunplaceringen har även inverkan på senare flyttmönster då två tredjedelar av de nyanlända bor kvar i kommunen efter tre år. De som inte flyttar har högre inkomster och sysselsättningsgrad än de som flyttar.

Socialdemokraterna står bakom att kommuner även fortsättningsvis ska ta emot nyanlända efter anvisning och att mottagandet ska bygga på ett gemensamt ansvar mellan kommunerna. Bosättningslagens grundläggande syfte har varit att åstadkomma en jämn och rättvis fördelning av mottagandet över landet och att skapa bättre förutsättningar för etablering.

Regeringens proposition innehåller delar som går i rätt riktning. Vi socialdemokrater välkomnar att en anvisad nyanländ person har möjlighet att få en bostad på den ordinarie bostadsmarknaden efter att rätten till etableringsboende har löpt ut, att Arbetsförmedlingen ska kartlägga nyanländas utbildningsbakgrund innan anvisning samt att kommuner inte får anordna etableringsboende i andra kommuner.

Propositionen riskerar dock att utelämnar svar på vissa farhågor. Exempelvis det nya kriteriet om förutsättningarna i kommunen för långsiktig etablering på bostadsmarknaden. Ett sådant kriterium får inte utformas eller tillämpas på ett sätt som innebär att vissa kommuner, som i övrigt har goda förutsättningar att ta emot nyanlända genom en stark arbetsmarknad och ett mindre omfattande tidigare mottagande, i praktiken kan undandra sig ansvar med hänvisning till bostadssituationen. Alla kommuner har ett bostadsförsörjningsansvar. Lagstiftningen bör därför bidra till att kommuner tar ett aktivt ansvar för bostadsförsörjningen och inte öppnar för att bostadsbrist används som argument för att minska mottagandet.

Det är också av största vikt att fördelningen av nyanlända utformas så att den motverkar, snarare än förstärker, framväxten av utsatta områden. Kriteriet om utanförskap får inte bli så vagt att mottagandet i praktiken fortsatt koncentreras till kommuner och stadsdelar där segregationen redan är djup. Tidigare mottagande och förekomsten av utsatta områden måste därför väga tungt och tydligt i fördelningen, så att anvisningar inte leder till fortsatt koncentration av nyanlända till utsatta områden och områden med socioekonomisk segregation. Vi socialdemokrater menar att det är av största vikt att anvisning till utsatta områden motverkas.

Det gäller också den föreslagna bestämmelsen om att kommuners egna önskemål ska beaktas vid fördelningen. Bosättningslagen infördes för att bryta en ordning där mottagandet i hög grad var beroende av kommuners frivillighet. Att nu ge kommuners önskemål en tydligare roll riskerar att undergräva lagens syfte. Fördelningen bör även fortsatt bygga på objektiva kriterier som säkerställer både rättvis ansvarsfördelning och goda etableringsmöjligheter, inte på kommuners egna önskemål.

Vidare bör det vara en tydlig princip att en kommun som anvisas ansvar för mottagande också ska fullgöra detta ansvar i den egna kommunen. Etableringsboende ska inte kunna användas som ett verktyg för att skjuta över ansvar till andra kommuner.

Slutligen bör det klargöras att eget ordnat boende inom systemet ska bygga på seriösa och långsiktigt hållbara boendelösningar. Det kan inte vara godtagbart att

systemet i praktiken leder till ökad trångboddhet, osäkra andrahandslösningar eller ytterligare koncentration av nyanlända till redan utsatta områden. Lagstiftningen ska stödja integration och samhällsgemenskap, inte skapa nya vägar in i segregation.

Ardalan Shekarabi (S)

Adrian Magnusson (S)

Serkan Köse (S)

Jonathan Svensson (S)

Johanna Haraldsson (S)

Sofia Amloh (S)